

Jóseffy Ráfael emlékére

Eddig csak egy magyart ért az a megtiszteltetés, hogy kezének gipszbe öntött mását nem kisebb intézmény, mint a világ legnagyobb könyvtára, a washingtoni Library of Congress őrzi. Ez a magyar Jóseffy Ráfael, a nagyhirű magyar zongoraművész, aki negyven esztendővel ezelőtt halt meg New Yorkban. Liszt Ferenc legtovább élő tanítványainak egyike volt.

Jóseffy Ráfael Szepes megye Hunfalú községében született 1853-ban, de serdülő korát Miskolcon töltötte. Mint csodagyermeket ismerték, aki először Budapesten, majd a lipcei és berlini zenekonzervatóriumban tanult. Még alig volt 17 éves, amikor az akkor idők legnagyobb zongoraművésze, a magyar Liszt Ferenc is felfigyelt rá és a nagy művész, akinek a fiatal művészekkel szembeni segítő készsége közismert volt, maga mellé hívta Weimarba, ahol a nagy Wagner Richard körül csoportosultak az akkor zenei világ legnagyobb kiválóságai.

3
Edmund VASVÁRY
tal előre megosztja munkatársával a várható sikert. Másutt kijavítja Döppler munkáját, mint például a híres második rapszódia "Lassan" rész-

JOSEFFY

1853 aug

2/1

1870 és 1871 nyarat töltötte a fiatal Joseffy Liszt Ferenc mellett Weimarban és ez a két nyár jogositotta fel, hogy a nagy mester tanítványának mondhatta magát. A Liszt mellett töltött hónapok nemcsak Joseffy művészetét mélyítették el, hanem el nem törölhető nyomokat hagytak a fiatal művész lelkében is, aki Liszt jószágát sohasem felejtette el. Hálájának minden kínálkozó alkalommal igyekezett kifejezést adni, de ez az érzése legértékesebb formában akkor nyilvánult meg, amikor a Liszt emlékek gyűjtőjévé lett.

Hosszu évtizedek alatt, sok utánjárással és sokszor nagy anyagi áldozattal olyan Liszt emlékgyűjteményt sikerült összeállítania, amelyhez fogható az egész világon nem volt magánember kezében. A világ legnagyobb Liszt gyűjteménye a németországi Weimarban van, utána a budapesti gyűjtemény következik.

Amikor pedig majdnem husz évvel Joseffy halála után az ő gyűjteménye a washingtoni kongresszusi könyvtár tulajdonába ment át, ez a gyűjtemény a már ottlevő Liszt emlékekkel kiegészítve a világ nagyságra és fontosságra harmadik Liszt kollekciónak vált. A könyvtár a közel jövőben kiállítást fog rendezni a birtokában levő Liszt emlékekből. Ez a kiállítás is nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy Lisztnek az idő múlása által némileg elhomályosult művészi arcképe új ragyogásban állhasson a művelt világ elé, amelynek szakértői máris újra kezdik értékelni Liszt igazi géniuszát és a művészet világában őt megillető helyét.

Olyan kincsek vannak a Joseffy gyűjteményben, amelyekkel sem a weimari, sem a budapesti nem vetekélhet. Liszt magyar rapszódiai közül nem kevesebb mint hatnak a teljes kézírata ott van, magának Lisztnek javításaival, széljegyzeteivel, megjegyzéseivel. Liszt a hangszerelést sokszor egy Döppler nevű, szintén magyar származású zenésszel végeztette el s jellemző rá, hogy a széljegyzetek között nem egyszer ott vannak Liszt dicsérő megjegyzései, amelyek ál-

3a)

letében, ahol munkatársa hangszereit trombitákkal cseréli fel, úgy hogy minden más hangszer hallgat.

A Joseffy gyűjteményben van a kilenc külön darabból álló "Soirées de Vienne" kézírata, amely 1852-ben készült. Ennek a kéziratnak, értéke különösen magyar szemekben nő nagyra, ha tudjuk, hogy a darabok egyikét, a hatodikát, Liszt akkor játszotta el, amikor életében utóljára, halála előtt 12 nappal, zongorához ült.

1886 július 19-én játszódott le ez a jelenet, még pedig Munkácsy Mihálynak, a nagy magyar festőnek kastélyában, ahol Liszt két hetet töltött.

Július 19-én az ő tiszteletére koncertet rendeztek s mikor a program véget ért, az előkelő közönség kérte Lisztet, hogy játsszék valamit.

Liszt már akkor hetvenöt éves volt s bizony nem sejtette, hogy pár nap múlva leteszi a földi élet gondjait. Nyilvánosság előtt már régen nem játszott, de ennek az estének meleg hangulata ellágyította és engedett az óhajnak.

Nyugodtan feltételezhetjük, hogy egy ilyen alkalommal olyan darabokat játszott, amelyek egészen közel álltak a szívéhez. Az első volt saját szerzeménye, a híres "Liebestraum", a második egy lengyel dal, a harmadik pedig a "Soirées de Vienne" hatodik darabja, amelynek kéziratát Joseffy, a hálás tanítvány, olyan kegyelettel őrizte s amelyet most a kongresszusi könyvtárban őriznek.

— x —

fol. "4"

4

Irt: VASVÁRY ÖDÖN

Megírták, hogy a kilenc Soirée közül Liszt ez a hatodikát szerette legjobban. A kilenc közül ez a legegyszerűbb, andalító, minden virtuóz cifraság nélküli melódia. Amikor az utolsó akkord után Liszt fáradt keze lesiklott a billentyűkről, talán ő maga is érezte, hogy ez volt az utolsó akkord, bucsuzás az élet minden szépségétől . . .

Többet nem is nyult a zongorához. Tizenkét nap múlva meghalt.

Joseffy 26 éves volt, amikor 1879-ben az Egyesült Államokba ment, ahol művészi játékával azonnal nagy sikert aratott. Évtizedekig koncertezett azután, de közben tanított is. Tanítványai között a legkiválóbbak egyike volt a magyar Darvas Ferenc. Mint tanító kiváló volt, irt is egy zongoraiskolát. Halála után úgy emlegették, mint olyan nagy művészt, aki a zongorázás technikáját nagy lépésekkel vitte előre.

Mint zeneszerző nem sokat dolgozott. Csak pár kisebb műdarabot irt, amelyek között, jellemzően a hat darabot tartalmazó Magyar Album a legkiválóbb.

Amikor meghalt, most negyven esztendeje, iratai között egy Liszt levelet találtak, amelyben a nagy mester öt jelöli ki utódjának és örökösének. Joseffy a levelet szerényen őrizte haláláig, mint aki nem tartotta magát méltónak a nagy mestertől kapott kitüntetésre.

Kezének gipszbe öntött másolatát fia Károly ajándékozta a kongresszusi könyvtárnak.

A máris hatalmas, de mindig nagyobbodó washingtoni Liszt gyűjtemény a jövőben mindig zarándokhelye lesz azoknak, akik az óvilág kegyetlennel őrzött nymcait fogják keresni az újvilágban.

Vége

